

Optiku darbības noteikumi

Izdoti saskaņā ar Ārstniecības likuma 27. pantu un 45.¹ pantu.

I Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka optiku darbības uzsākšanas kārtību.
2. Noteikumi nosaka optiku darbības kārtību.
3. Noteikumos paredzētās prasības ir piemērojamas arī optikas filiālēm.
4. Noteikumos lietotie termini:
 - 4.1. nozīmējums – recepte, nosūtījums, medicīnisko ierīču palīgierīču **specifikācija**;
 - 4.2. veselības aprūpes produkts – priekšmets vai produkts, kas nav medicīniska ierīce un kuru izmanto veselības aprūpē (piemēram, acu komprese, neoptiskie vājredzības korekcijas līdzekļi, medicīnisko ierīču aprūpes priekšmeti);
 - 4.3. speciālista kabinets – ambulatora ārstniecības iestāde, kurā ārstniecības persona sniedz pacientam ambulatoro veselības aprūpi, tai skaitā ārstnieciskas, profilaktiskas un veselību veicinošas procedūras vai manipulācijas.

II Prasības optikas telpām

5. Optika darbojas ekspluatācijā nodotā ēkā, tās daļā vai telpu grupā, kas atbilst publisku telpu statusam atbilstoši būvniecības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.
6. Optika sastāv no tirdzniecības telpas un/vai speciālista kabineta. Speciālista kabinets var tikt reģistrēts kā ambulatorā ārstniecības iestāde izmantojot telpu grupas lietošanas kodus 1230 vai 1264.
7. Ieeja optikas veikala speciālista kabinetā ir no tirdzniecības telpas – optikas salona vai no āra.
8. Speciālista kabinetā
 - 8.1. ir dabisks vai mākslīgs apgaismojums ar iespēju kontrolēt apgaismojuma līmeni;
 - 8.2. ir līdzekļi un ierīces, kas nodrošina higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasības;
 - 8.3. izmantotās medicīniskās ierīces tiek atbilstoši sertificētas un uzturētas;
 - 8.4. platība nav mazāka par 4 m² ar griestu augstumu ne mazāku par 2,3m.
9. Optikas, kurā ir arī speciālista kabinets, tirdzniecības telpu grupā:
 - 9.1. ir pacientu apkalpošanas zāle ar uzgaidāmo vietu;
 - 9.2. ir pacientu reģistrācijas telpa vai vieta;
 - 9.3. ir medicīnisko ierīču nozīmējumu saņemšanas un pasūtījumu izsniegšanas vieta;
 - 9.4. ir preču uzglabāšanas telpa vai preču uzglabāšanas vieta apkalpošanas zālē;
 - 9.5. ir medicīnisko ierīču (brīļļu un optisko palielinātāju) izgatavošanas telpa vai medicīnisko ierīču izgatavošanas vieta apmeklētāju apkalpošanas zālē (ja optikā izgatavo medicīniskās ierīces);
 - 9.6. ir atsevišķas telpas vai nodalīta vieta:
 - 9.6.1. garderobei;
 - 9.6.2. telpu uzkopšanas inventāra uzglabāšanai;

- 9.6.3. brāža zona nekvalitatīvo preču novietošanai;
- 9.7. var atrasties neinvazīvas medicīniskas ierīces, kas tiek izmantotas diagnostikā;
- 9.8. kontaktlēcu apmācības zona ar izlietni var atrasties atsevišķi nodalītā telpā vai īpaši iekārtotā vietā, vai speciālista kabinetā, ja optika piedāvā redzes pārbaudi ar kontaktlēcu pielaikošanu;
- 10. Optikā, kurā ir arī speciālista kabinets, ir pacientu un personāla tualete, kas piemērota izmantošanai personām ar funkcionāliem traucējumiem.
 - 10.1. Optikā tualetes var nebūt, ja tā atrodas ārstniecības iestādes vai tirdzniecības centra telpās, kurās ir pieejama atbilstoša tualete, vai prasībām atbilstoša tualete optikas apmeklētājiem ir pieejama citā publiskā vietā līdz 250 metru attālumā no tās, kurā ir nodrošinātas vides pieejamības prasības.
- 11. Nestandarta gadījumos pacientiem ar traucējumiem nodrošina iespēju saņemt speciālista kabineta pakalpojumus īpaši pielāgotā vietā un veidā.

III Optiku darbības kārtība

- 12. Optikas darbību nodrošina sekojoši darbinieki:
 - 12.1. optikas uzņēmuma vadītājs vai struktūrvienības vadītājs;
 - 12.2. kvalificēts optometrista asistents, ja tāds nepieciešams;
 - 12.3. optikas konsultants, ja tāds nepieciešams;
 - 12.4. optiķis, ja optikā izgatavo medicīniskās ierīces;
 - 12.5. sertificēts optometrists, ja optikā sniedz redzes pārbaudes pakalpojumus;
 - 12.5.1. īslaicīgi (līdz trim gadiem kopš kvalifikācijas iegūšanas vai sertifikāta termiņa beigām) pieļaujama kvalificēta nesertificēta optometrista nodarbināšana minēto pakalpojumu sniegšanai sertificēta optometrista uzraudzībā.
- 13. Optikā ir nodrošināta iekšējās darba kārtības noteikumu izstrādāšana atbilstoši normatīvajiem aktiem par profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām.
- 14. Optikas, kurā ir arī speciālista kabinets, iekšējās darba kārtības noteikumos ietilpst:
 - 14.1. kvalitātes vadības sistēma;
 - 14.2. telpu izmantošanas nosacījumi;
 - 14.3. iekārtu ekspluatācijas un pārbaudes noteikumi;
 - 14.4. darbinieku personīgās higiēnas prasības;
 - 14.5. medicīnisko ierīču un citu preču pieņemšanas un izsniegšanas kārtība, tai skaitā kārtība, kādā apkalpo personas ar funkcionāliem traucējumiem;
 - 14.6. nekvalitatīvo medicīnisko ierīču atsaukšanas kārtība;
 - 14.7. kārtība, kādā medicīniskās ierīces pārdod vai piegādā attālināti, ja optika šādu pakalpojumu piedāvā;
 - 14.8. studentu prakses norise optikā, ja tāda tiek nodrošināta;

- 14.9. kārtība, kādā sniedz optikas pakalpojumus, ieskaitot drošu rīcību ar medicīnisko ierīču paraugiem un to iznīcināšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem;
- 14.10. paškontroles sistēma medicīnisko ierīču saņemšanas, pārbaudes, uzglabāšanas, izgatavošanas, kontroles un izsniegšanas procesā, riska cēloņu analīze, paškontroles rezultātu reģistrēšanas kārtība un šīs informācijas uzglabāšana ne mazāk kā divus gadus, ja citos normatīvajos aktos nav noteikta cita kārtība.
15. Ar iekšējās darba kārtības noteikumiem un konkrētā amata aprakstu iepazīstina un apmāca katru darbinieku, un darbinieks ar parakstu apliecina, ka ir iepazinies ar minētajiem dokumentiem un apņemas tos ievērot
16. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs var norīkot personu, kas ir atbildīga par šo noteikumu 14.punktā minēto iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu.
17. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs nedrīkst likt šķēršļus optikas darbinieku profesionālās kvalifikācijas uzturēšanai un pilnveidošanai atbilstoši Latvijas Optometristu un optiķu asociācijas atzītam tālākizglītības procesam, ja vien nav panākta cita vienošanās ar darbinieku.
18. Ja optikā tiek nodrošināta studentu prakse, optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs nodrošina studentu prakses organizēšanu un kontroli tā, ka students prakses laikā, apkalpojot klientus, nēsā piespraudi ar norādi “Es mācos” vai “Esmu students” valsts valodā.
19. Optikā ir iekārta, kas ļauj:
 - 19.1. ievadīt medicīnisko ierīču recepšu datus atbilstoši Nacionālā veselības dienesta prasībām, ja optika ir līgumattiecībās ar Nacionālo veselības dienestu;
 - 19.2. elektroniski apstrādāt medicīnisko ierīču recepšu datus.

IV Optikā sniegtie pakalpojumi

20. Optikā var tikt sniegti sekojoši pakalpojumi:
 - 20.1. medicīnisko ierīču tirdzniecība;
 - 20.2. citu preču (piemēram, neoptisko saules brīļļu) un aksesuāru tirdzniecība;
 - 20.3. medicīnisko ierīču izgatavošana, pielāgošana, komplektēšana un remonts;
 - 20.4. redzes aprūpes pakalpojumi;
 - 20.5. citi veselības aprūpes pakalpojumi.
21. Optika var piedāvāt apmeklētājiem sniegt šāda veida redzes aprūpes pakalpojumus:
 - 21.1. redzes pārbaudi – pilnu optometrisko izmeklēšanu, kas ietver anamnēzes ievākšanu, objektīvās un subjektīvās refrakcijas noteikšanu tālumā un tuvumā, binokulāro un acs akomodācijas funkciju novērtēšanu, acu struktūru veselības rādītāju pārbaudi (biomikroskopiju, oftalmoskopiju, tonometriju un citus papildizmeklējumus) un speciālista slēdziena vai nozīmējuma izrakstīšanu;
 - 21.2. brīļļu receptes precizēšanu – esošās korekcijas automatizētu pārbaudi vai precizēšanu, izmantojot atbilstošas automatizētās redzes funkcijas novērtējošas ierīces, vadoties pēc noteiktiem priekšrakstiem vai apstiprināta algoritma;

- 21.3. medicīnisko ierīču lietošanas apmācību – speciālista nozīmētās medicīniskās ierīces izmantošanas, ievietošanas un izņemšanas, kopšanas un higiēnas praktisko apmācību tiešā optometrista asistenta vai optometrista uzraudzībā tam piemērotā telpā vai telpas daļā, ietverot iespējamo problēmsituāciju apskati un vēlamo risinājumu izskaidrojumu;
 - 21.4. redzes rehabilitāciju – ietver paplašinātu redzes pārbaudi un turpmākas uzraudzības vizītes, kurā papildus redzes pārbaudes izmeklējumiem optometrists sastāda individuālu redzes treniņu plānu redzes un redzes funkciju uzlabošanai un nostiprināšanai, ko pacients realizē optikā optometrista vai optometrista asistenta uzraudzībā;
 - 21.5. miopijas kontroli – paplašinātu redzes pārbaudi bērniem, kas papildu redzes pārbaudes manipulācijām ir mērķtiecīgi pielāgota miopijas novērošanai un aktīvu risinājumu nozīmēšanai tuvredzības pieauguma tempa mazināšanai;
 - 21.6. vājredzības korekciju – paplašinātu redzes pārbaudi pacientiem ar vājredzību, kas papildu redzes pārbaudes manipulācijām ietver optisko un neoptisko palīgīdzekļu piemeklēšanu, nozīmēšanu un to lietošanas apmācību pacienta dzīves kvalitātes uzlabošanai;
 - 21.7. redzes skrīningu – redzes profilaktisko pārbaudi, tai skaitā bērnu profilaktisko redzes pārbaudi pirmsskolas un skolas vecumā, kas ietver atsevišķi atlasītus redzes pārbaudes testus un ierīces, lai novērtētu redzes un redzes funkciju atbilstību vecuma normai un/vai redzes stāvokļa atbilstību konkrēta darba uzdevuma vai mērķa sasniegšanai.
22. Optika, kurā paredzēta šo noteikumu 21. punktā minēto pakalpojumu sniegšana:
- 22.1. nodrošina attiecīgo pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās medicīniskās ierīces, palīgmateriālus un piederumus;
 - 22.2. nodrošina, ka to ekspluatācijā un tehniskajā uzraudzībā tiek ievērota normatīvajos aktos par medicīnisko ierīču reģistrāciju, atbilstības novērtēšanu, izplatīšanu, ekspluatāciju un tehnisko uzraudzību noteiktā kārtība un medicīniskās tehnoloģijas;
 - 22.3. nodrošina apmeklētājam pieejamu informāciju par pakalpojumiem un to saņemšanas noteikumiem;
 - 22.4. apmeklētājam vai tā likumīgajam aizbildnim izsniedz vai nodrošina pieejamību izmeklējuma rezultātu pārskatam, kas satur šādu informāciju:
 - 22.4.1. optikas nosaukums, reģistrācijas numurs ārstniecības iestāžu reģistrā, adrese un tālruņa numurs;
 - 22.4.2. apmeklētāja vārds, uzvārds un personas kods vai dzimšanas datums;
 - 22.4.3. izmeklējuma veids un rezultāti vai nozīmējums;
 - 22.4.4. speciālista, kurš veicis izmeklējumus, vārds, uzvārds un specialitāte;
 - 22.4.5. izmeklējuma datums.
23. Šo noteikumu 21.1 līdz 21.7 punktos minētos pakalpojumus sniedz optometrists. Optometrista asistents var patstāvīgi sniegt šo noteikumu 21.3 punktā minētos pakalpojumus. Citus redzes aprūpes pakalpojumus optometrista asistents sniedz kā optometrista atbalsta persona, realizējot

konkrētas deleģētas pakalpojuma daļas, kas aprakstītas optometrista asistenta profesijas standartā.

24. Optometrista asistents patstāvīgi bez optometrista klātbūtnes var veikt atsevišķus automatizētus redzes izmeklējumu mērījumus, kas neprasa medicīnisku interpretāciju, izsniedzot pacientam mērījuma izdruku vai automatizēti sagatavotu slēdzienu.
25. Veicot redzes aprūpi un medicīnisko ierīču un to aksesuāru tirdzniecību, optikas darbinieks apmeklētājus informē par medicīniskajām ierīcēm un to lietošanu, sniedz ar optometrijas pakalpojumiem saistītas konsultācijas, veic medicīnisko ierīču pielāgošanu, kā arī informē par veselības veicināšanu un slimību profilakses pasākumiem, pamatojoties uz jaunākajiem zinātnes sasniegumiem un ievērojot patērētāju intereses.
26. Medicīniskās ierīces tiek izgatavotas un izsniegtas pēc individuāla nozīmējuma, kas satur šādu informāciju:

26.1.1. brīļu receptē:

- 26.1.1.1. ārstniecības iestādes un ārstniecības personas, kura izraksta recepti, identifikācija un ārstniecības personas paraksts;
- 26.1.1.2. pacienta, kuram medicīniskā ierīce tiek nozīmēta, identifikācija (vārds, uzvārds, personas kods);
- 26.1.1.3. brīļu optiskais stiprums – sfēriskās komponentes stiprums dioptrijās, cilindriskās komponentes stiprums dioptrijās un cilindriskās komponentes ass virziens grādos, prizmatiskās komponentes stiprums prizmatiskajās dioptrijās un prizmatiskās komponentes bāzes virziens grādos;
- 26.1.1.4. starpzīlīšu attālums milimetros;
- 26.1.1.5. brīļu lēcu specifiskācija, kas nepieciešama to izgatavošanai pēc individuāla pasūtījuma;
- 26.1.1.6. paredzētais lietošanas režīms un ja nepieciešams, papildu palīgierīces un to lietošanas režīms;
- 26.1.1.7. receptes izrakstīšanas datums un derīguma termiņš;

26.1.2. kontaktlēcu receptēs:

- 26.1.2.1. ārstniecības iestādes un ārstniecības personas, kura izraksta recepti, identifikācija un ārstniecības personas paraksts;
- 26.1.2.2. pacienta, kuram medicīniskā ierīce tiek nozīmēta, identifikācija (vārds, uzvārds, personas kods);
- 26.1.2.3. kontaktlēcu tehniskie parametri – sfēriskās komponentes optiskais stiprums dioptrijās, cilindriskās komponentes optiskais stiprums dioptrijās un cilindriskās komponentes ass virziens grādos, bāzes liekuma rādiuss un kopējais diametrs milimetros;
- 26.1.2.4. rekomendētais kontaktlēcu ražotājs un kontaktlēcu zīmols;
- 26.1.2.5. rekomendētais kontaktlēcu lietošanas režīms;
- 26.1.2.6. ja nepieciešams, papildu tehniskā informācija;
- 26.1.2.7. receptes izrakstīšanas datums un derīguma termiņš.

27. Medicīnisko un nemedicīnisko ierīču pārdošanu un apmeklētāju apkalpošanu optikā veic kompetenta persona.
28. Brillēs izgatavo darbam apmācīts optiķis, kvalificēts optometrista asistents vai kvalificēts optometrists.
29. Optikas darbinieks sniedz informāciju par apmeklētājam nepieciešamo medicīnisko ierīču un veselības aprūpes produktu īpašībām, uzglabāšanas noteikumiem, kā arī padomus par to pareizu un drošu lietošanu.
30. Izniedzot medicīniskās ierīces, optikas darbinieks nodrošina, ka:
 - 30.1. medicīniskās ierīces ir apmeklētājam atbilstošas un pielāgotas;
 - 30.2. medicīniskās ierīces ir izgatavotas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
 - 30.3. medicīniskajām ierīcēm ir pievienota informācija par to pareizu un drošu lietošanu vai sniegtas skaidri saprotamas norādes, kur šādu instrukciju apskatīt tiešsaistē. Šo informāciju var sniegt apmeklētājam arī mutvārdos.
31. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs ir atbildīgs par medicīnisko ierīču un citu veselības aprūpes produktu atbilstību kvalitātes prasībām, un nodrošina, ka optikā tiek ievērotas normatīvajos aktos noteiktās prasības un veikti šādi pasākumi:
 - 31.1. pieņemot pasūtītos produktus, pārbauda pavaddokumentus, lai pārlicinātos par to identitāti un kvalitātes apliecinājumu, vajadzības gadījumā manuāli pārbaudot medicīnisko ierīču kvalitāti un atbilstību nozīmējumam;
 - 31.2. izplatīšanai paredzēto medicīnisko ierīču un citu veselības aprūpes produktu krājumi nedrīkst saturēt produktus, kuru derīguma termiņš ir beidzies.
32. Optikas darbinieks, izplatot medicīniskās ierīces, nodrošina šādu prasību ievērošanu:
 - 32.1. saņemot recepti, pārbauda tās piederību, atbilstību normatīvo aktu prasībām un derīguma termiņu;
 - 32.1.1. brillu receptes derīguma termiņš nepārsniedz trīs mēnešus no izrakstīšanas dienas, ja uz receptes nav norādīts īsāks termiņš;
 - 32.1.2. kontaktlēcu receptes derīguma termiņš nepārsniedz 12 mēnešus no izrakstīšanas dienas, ja uz receptes nav norādīts īsāks termiņš;
 - 32.2. komplektējot medicīniskās ierīces, piemeklē pacienta nozīmējumam vispiemērotāko komplektāciju un sniedz stingras rekomendācijas par prasībām medicīnisko ierīci komplektējošo daļu parametriem;
 - 32.3. medicīnisko ierīču komplektējošās daļas drīkst aizvietot ar cita ražotāja līdzvērtīgiem produktiem;
 - 32.4. medicīnisko ierīču komplektāciju un tirdzniecību veic tikai pēc receptes. Receptes derīguma termiņa noilguma gadījumā un gadījumos, kad komunikācijā ar pacientu tiek identificēta nozīmētās medicīniskās ierīces iespējamā neatbilstība pacienta aktuālajam redzes stāvoklim, pacientu novirza uz redzes pārbaudi vai brillu receptes precizēšanu atjaunotas receptes saņemšanai.

33. Optikas darbinieku sniegtie padomi un informācija ir skaidra, nepārprotama, tās saturs un apjoms ir zinātniski pamatoti. Ja konstatē, ka apmeklētājam ir nepieciešama ārsta vai cita veselības aprūpes speciālista palīdzība, apmeklētājam iesaka vērsties pie attiecīgā speciālista.